

จากชีวิตที่กล้วยไม้ถึงการศึกษาระรรมชาติ เพื่อหวังสันติสุขของเพื่อนมนุษย์

.....ระพี สาคริก

บัดนี้อายุฉันเริ่มใกล้จะถึง 80 ปีในอีกไม่ช้าไม่นานนัก หากบนแนวทางซึ่งกำลังดำเนินต่อไปไม่ตกอยู่ในความประมาท การนำเอาเรื่องจากชีวิตที่กล้วยไม้ถึงการศึกษาระรรมชาติ-เพื่อหวังสันติสุขของเพื่อนมนุษย์ขึ้นมาพิจารณา ณ โอกาสนี้ ถ้าหวนกลับไปมองสู่อดีต มันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากรากฐานความรู้สึกของตนเองอย่างเป็นธรรมชาติมาตั้งแต่ยังมีอายุค่อนข้างเด็กอยู่มาก

เมื่อมาถึงบัดนี้ ถ้าจะถามว่า ฉันได้สิ่งที่มุ่งหวังหรือเปล่า หรือว่าได้อะไรรึที่มันแปลกไปกว่านี้ ? คงตอบได้ว่า คำตอบซึ่งเชื่อว่าเป็นความจริง เกิดขึ้นจากรากฐานตนเอง อีกทั้งยังบอกได้จากความรู้สึกอันเป็นธรรมชาติในตัวเองเท่านั้น แต่บุคคลใดมุ่งมันปฏิบัติอย่างจริงจังมาตลอดชีวิต ทุกคนย่อมมีโอกาสพบกับคำตอบซึ่งเป็นของจริงได้เองเสมอ ไม่ว่าจะเร็วหรือช้า

ท่ามกลางบรรยากาศธรรมชาติของสังคมในช่วงหลัง ๆ ฉันมักได้รับผลกระทบทำให้ต้องหวนกลับมาถามตัวเองเป็นช่วง ๆ ว่า เหตุใดหนอ เมื่อใคร ๆ พบหน้าหรือพูดถึงฉัน เขามักกล่าวว่า นี่คือนักกล้วยไม้ระดับโลก จนทำให้บางครั้งต้องนำมาคิดวิเคราะห์เพื่อค้นหาว่า การกล่าวเช่นนั้น บุคคลผู้กล่าวรู้อะไรจริง ๆ หรือว่าเป็นเพราะความเคยชินกับสภาพในอดีต อันเกิดจากความรู้สึกที่ยึดติดอยู่กับเปลือกนอกของสิ่งซึ่งตนสัมผัสมานานจนเป็นนิสัย

ครั้นหวนกลับมามองดูตัวเองโดยที่คิดว่า ฉันรู้อยู่แก่ใจว่า ตนไม่ได้เป็นนักกล้วยไม้หรือนักอะไร ๆ ทั้งนั้น เพราะเมื่อเกิดมาก็มาแต่ตัวกับใจ ชีวิตในโรงเรียนแม้มหาวิทยาลัยเท่าที่ผ่านพ้นมาตามความเป็นจริง ในช่วงนั้นก็ไม่มีการเรียนการสอนเรื่องกล้วยไม้ เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในเมืองไทยยังไม่รู้จักแม้กระทั่งว่า ต้นและดอกกล้วยไม้มันมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร จึงคงไม่ต้องพูดถึงอีกต่อไปว่า จะนำเอาวิชาความรู้ที่เรียนมาไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง

ฉันพยายามคิดวิเคราะห์และสำรวจตัวเองอย่างลึกซึ้งที่สุด กับอีกด้านหนึ่งก็หวนกลับไปพิจารณาชีวิตในอดีตให้ไกลเท่าที่จะไกลออกไปยังเบื้องหลัง ทำให้พบกับภาพ ๆ หนึ่งคือ ตัวเองเริ่มรู้สึกและสนใจรักต้นไม้ สัตว์ และที่สำคัญที่สุดก็คือ ฉันรู้สึกรักเพื่อนมนุษย์ซึ่งชีวิตมีโอกาสสัมผัสกันและกันอย่างไม่เลือกหน้า เลือกรู้นะความเป็นอยู่และอุปนิสัย มาตั้งแต่ตนยังมีอายุไม่มากนัก อีกทั้งรักการใช้ชีวิตสัมผัสอยู่กับพื้นดินอย่างมีความสุข โดยไม่รู้สึกรสนใจกับสิ่งล่อตาล่อใจใด ๆ ทั้งสิ้น

จนกระทั่งวันหนึ่งซึ่งวัยยังไม่ถึง 10 ขวบ ฉันได้มีโอกาสพบกับกล้วยไม้ป่าไม่กี่กระเช้าซึ่งผู้ใหญ่ในอดีต แขนงทิ้งไว้ในบ้านอย่างปราศจากการเหลียวแล แม้จากผู้คนที่เดินผ่านไปมาในขณะนั้น จึงได้เก็บเอามาแขวนไว้ในที่ซึ่งตัวเองคิดว่าเหมาะสม เฝ้ารอดน้ำดูแลเอาใจใส่ไปตามประสาเด็ก ๆ ที่ไม่มีความรู้ในด้านวิชาการใด ๆ แม้กระทั่งว่ามันเป็นกล้วยไม้อะไร

ปัจจุบันนี้ไม่ว่าคนไทยหรือเทศ ทั้งที่อยู่ในเมืองไทยและที่อื่น ๆ ต่างก็มองและยังแนะนำฉันให้เพื่อน ๆ รู้จักว่า เป็นนักกล้วยไม้ ซึ่งเป็นการมองจากรากฐานความรู้สึกของเขาแต่ละคน ที่รับเอาผลกระทบจากภาพการทำงานของฉันเข้าไปฝังเป็นเงื่อนไขไว้จนกลายเป็นความเคยชิน

และเมื่อมีโอกาสเหมาะก็สะท้อนกลับออกมา เสมือนคำสารภาพโดยพุดตินัยจากส่วนลึก เช่น การได้ลิ้มรสผลไม้ชนิดใดชนิดหนึ่งแล้วติดรสชาติ จนกระทั่งต่อ ๆ มา เมื่อได้พบภาพต้นไม้ชนิดนั้น ก็อดที่จะกล่าวถึงรสชาติของผลซึ่งตนเคยลิ้มรสมาแล้วเสียมิได้

แต่ถ้ามองจากรากฐานตัวเอง ก็มีธรรมชาติที่สนใจวิเคราะห์สิ่งทั้งหลายทั้งมวลเพื่อค้นหาความจริงมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ๆ ในอดีต ฉันก็เคยมองออกจากตัวเองและสะท้อนให้เห็นถึงภาพของการยึดติดอยู่กับรสชาติของผลอย่างจำเพาะเจาะจงด้วยไม่น้อย

แต่นิสัยที่ให้ความสนใจขุดค้นหาความจริงจนถึงที่สุดอย่างไม่เคยละลด ก็ได้หวนกลับมามีพลังเพิ่มพูนยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ภาพซึ่งเคยปรากฏในอดีตได้รับการปรับเปลี่ยนมาเป็นภาพใหม่ โดยที่มีทั้งรากฐานหยั่งลงสู่พื้นดินลึกซึ่งยิ่งขึ้น กับอีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นด้านบน ที่หวนกลับมาสู่กิ่งก้านสาขา ซึ่งสานเหตุและผลลงถึงกันได้หมด อีกทั้งมองเห็นกระแสที่เชื่อมโยงระหว่างสองด้านเข้าหากันอย่างเป็นธรรมชาติ

จึงสรุปได้ว่า จากรากแก้วซึ่งแม้จะมีเพียงหนึ่งเดียว แต่ก็ทำหน้าที่สานถึงกิ่งก้านสาขาซึ่งอยู่ด้านบน และมีการเจริญเติบโตออกไปสู่ความหลากหลาย โดยมีเหตุผลเชื่อมโยงถึงกันได้หมด

จึงทำให้ฉันมองเห็นภาพเด่นชัดยิ่งขึ้นเป็นลำดับว่า ไม่ว่าต้นไม้ชนิดใด อีกทั้งมีรูปร่างลักษณะแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม ต่างก็เป็นต้นไม้มีชีวิตอันควรให้ความสำคัญเสมอเหมือนกันทั้งนั้น และเมื่อหวนกลับมามองที่ตัวเองบ่อยขึ้น ก็ยิ่งทำให้รู้สึกมั่นใจยิ่งขึ้นเช่นกันว่า ฉันเองก็มีความเป็นคนเช่นเดียวกันกับทุกคน หาใช่มีความเป็นนักกล้วยไม้หรือนักอะไรต่อมิอะไร แตกต่างไปจากคนอื่นไม่

การนำเอาตัวและใจไปผูกติดไว้กับคนนั้นคนโน้นซึ่งล้วนเป็นสิ่งอยู่ภายนอก เป็นวิถีทางที่กำหนดให้ตัวเองผิดเพี้ยนไปจากพื้นฐานธรรมชาติซึ่งควรจะเป็น จึงมีผลทำให้ชีวิตจำต้องประสบกับภาวะสูญเสียคุณค่าที่แท้จริงยิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ

หากเกิดความรู้สึกถึงปัญหาดังกล่าว สิ่งแรกควรตั้งคำถามขึ้นในใจเพื่อค้นหาคำตอบต่อไปอีกว่า เหตุใดจึงมีคนจำนวนไม่น้อย ที่หลงเพลิดเพลिनอยู่กับการนำตัวนำใจไปผูกติดไว้กับสิ่งซึ่งหาใช่เป็นของจริงสำหรับตัวเองไม่ ?

เมื่อเกิดผลกระทบจนทำให้ต้องนำมาขบคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานความคิดของคน คงต้องมุ่งค้นหาที่การศึกษาที่อื่นอื่น หากมองการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญไปยังสิ่งซึ่งอยู่ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยและนำไปปฏิบัติ ในที่สุดก็คงพบว่า มันไม่ใช่รากฐานการศึกษาที่แท้จริงของเรา ครั้นจะมองไปยังคนอื่นรี มันก็ไม่ทำให้เห็นข้อมูลอะไรที่เชื่อมั่นได้ว่าเป็นของจริงเช่นกัน เพราะใครเลยจะไปรู้ได้สัมผัสได้ถึงส่วนลึกของหัวใจคนอื่น

ภาวะมีดমনของบรรยากาศจากทิศทางที่มุ่งมองไปยังคนอื่นสิ่งอื่นนี้เอง ร่วมกับนิสัยไม่ยอมแพ้ภายในรากฐานจิตใจตัวเองอันเป็นธรรมชาติ ได้ทำให้ฉันหวนกลับมามองที่ตัวเรา ช่วยให้เห็นได้ถึงสังขรณ์ประการหนึ่งคือ ตนควรจะรู้ถึงความจริงซึ่งอยู่ในใจตัวเอง ซึ่งแต่ละคนคงจะไม่ปฏิเสธ ยกเว้นบุคคลผู้ที่ยังตกอยู่ในภาวะลึมตัว ทำให้ปิดตัวเองจนมองไม่เห็น

เมื่อมองมาสู่ทิศทางที่มุ่งค้นหาจากตัวเอง จึงทำให้เห็นเงื่อนไขสำคัญสิ่งหนึ่งคือ เพราะฉันไม่ได้เล่าเรียนวิชาการกล้วยไม้ ซึ่งมีการกำหนดกฎเกณฑ์การเรียนการสอนโดยคนอื่น ภายในสถาบันการศึกษาใดๆ มาก่อน สิ่งนี้สะกระมัง จึงทำให้ฉันไม่ยึดติดการมองกล้วยไม้ที่กล้วยไม้อันเป็นรูปแบบหนึ่งของต้นไม้มที่ขึ้นอยู่ในป่า แม้ว่าอาจมีการนำมาปลูกไว้ในสวนหรือในบ้านด้วยก็ตาม

มันมาถึงช่วงซึ่งทำให้ฉันเริ่มเข้าใจได้ว่า สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นของนอกตัว ดังนั้นการมองกล้วยไม้ในด้านรูปแบบจึงน่าจะอยู่นอกใจมากกว่า ฉันจึงไม่ได้มองด้วยความรู้สึกเลือกที่รักมักที่ชังว่า ต้นนั้นดอกสวยต้นนี้ดอกไม้สวย อันเป็นลักษณะของการแบ่งแยก และก็ไม่ได้มองบนพื้นฐานภาวะยึดติดว่า ชนิดนั้นขายได้-ชนิดนี้ขายไม่ได้ เพราะการมองบนพื้นฐานดังกล่าว ไม่ได้ทำให้เกิดวิถีทางที่ช่วยให้ฉันสามารถมองถึงความจริงของสิ่งซึ่งปรากฏอยู่ภายนอก อีกทั้งยังไม่ทำให้การนำพัฒนาสู่อนาคตสามารถเป็นไปได้อย่างมั่นคง

ฉันเริ่มต้นตระหนักได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สิ่งใดก็ตาม หากมีการเริ่มต้นขึ้นแล้วในส่วนลึกของจิตใจตัวเอง ไม่ว่า ณ ที่ใดและจุดใด แม้ด้วยรูปแบบใดก็ตาม มันย่อมแพร่กระจายไปด้วยตัวของมันเองอย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งปราศจากการหยุดยั้ง จนกว่าจะมีกระแสพลังใดมากระทบ โดยที่สามารถลงถึงเงื่อนไขอันเป็นเหตุซึ่งแฝงอยู่ในรากฐานสุด ๆ แล้ว

ถ้าสิ่งดังกล่าวมีผลมุ่งสู่แนวทางที่สร้างสรรค์ มันคงมุ่งสู่การสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยตัวเอง แต่ถ้าเป็นสิ่งมีพิษมีภัยหรือส่งผลทำลาย ก็จะทำลายตัวเองในที่สุด แล้วเริ่มต้นวัฏจักรใหม่จากรากฐานที่อิสระ อย่างไม่มีอำนาจอื่นใดมายับยั้งกระแสธรรมดังกล่าวแล้วได้

จากประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านภาวะหลากหลายของผู้คนและสิ่งต่างๆ มาแล้วอย่างอิสระ มาถึงบัดนี้ทำให้เชื่อแล้วว่า ถ้ามุ่งมองสู่ด้านรูปแบบของต้นและดอกกล้วยไม้ซึ่งปรากฏอยู่ในสวน หรือมองแต่เพียงความสวยงามของกล้วยไม้อันเป็นเพียงเปลือกนอก แม้การมองว่าเป็นสิ่งขายได้~ขายไม่ได้ แต่เพียงด้านเดียว โดยที่ไม่อาจเข้าถึงพื้นฐานซึ่งอยู่ในส่วนลึก ความหวังที่จะพัฒนาคนในวงการกล้วยไม้ให้บังเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกคนอย่างแท้จริงย่อมไม่อาจเป็นไปได้ แต่กลับส่งผลมุ่งสู่มุมกลับคือ ผลจากการพัฒนาจะเป็นส่วนหนึ่งซึ่งร่วมกระแสนำสู่ทิศทางทำลายล้างระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองรุนแรงยิ่งขึ้นไปอีก

จากหลักการเดียวกันกับสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะมุ่งพัฒนาสิ่งอื่นใดก็ตาม หากพื้นฐานแนวคิดยังคงมุ่งสู่ทิศทางเดียวกันกับสิ่งซึ่งเป็นมาแล้ว ย่อมมีผลสร้างปัญหาให้กับคนและสังคมเพิ่มขึ้น จะจบสิ้นลงได้ก็ต่อเมื่อ มนุษยชาตินั้นเองแหละ ได้ถูกทำลายโดยพลังงานสั่งสมซึ่งเป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ด้วยกันเอง จนถึงจุดล้นชาตล้นกำเนิต

ฉันเฝ้ามองเพื่อนมนุษย์อันเป็นสิ่งซึ่งตัวเองมีความรักอยู่ในจิตวิญญาณมาแต่อดีต ผ่านลงไปสู่พื้นฐานที่รองรับความมีชีวิตชีวาของกล้วยไม้ทุกต้น ทุกดอก และทุกส่วนจากความรู้สึกอันเป็นธรรมชาติภายในรากฐานจิตใจตัวเอง สานถึงชีวิตอื่นทุกรูปแบบอย่างเท่าเทียมกันหมด โดยที่เชื่อว่า ต่างก็สามารถส่งผลถึงจิตใจมนุษย์ซึ่งมีอารมณ์และความรู้สึกอย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานตัวเองได้อย่างอิสระ ในฐานะที่กล้วยไม้ก็เป็นรูปลักษณะหนึ่งของชีวิตซึ่งธรรมชาติได้ลิขิตไว้ให้เกิดมาและดำรงอยู่ร่วมกันกับมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย

ฉันได้พบความจริงว่า พื้นฐานที่รองรับความมีชีวิตชีวาของกล้วยไม้โดยแท้ ในด้านซึ่งสัมพันธ์กันกับความเป็นอยู่ของมนุษย์นั้น เห็นจะได้แก่ ชีวิตการอยู่ร่วมกันและพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างสันติ

ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง โดยใช้กล้วยไม้เป็นสื่อสานกระแสดิจิทัลวิญญาณความรักให้สัมพันธ์ถึงซึ่งกันและกันอย่างเป็นธรรมชาติ

สิ่งที่กล่าวมาแล้วนี้ น่าจะถือได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งทำหน้าที่รองรับความมั่นคงของกล้วยไม้ ซึ่งปรากฏอยู่ท่ามกลางสังคมมนุษย์ไม่ว่ากลุ่มไหน กับอีกด้านหนึ่ง ย่อมเปิดโอกาสให้กล้วยไม้ทุกต้น กับคนผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีโอกาสหยั่งรากฝังโคนลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง ช่วยให้มีมันคงยิ่งขึ้น กับสนับสนุนให้เจริญงอกงามได้อย่างอิสระ

ซึ่งหมายถึงความมีคุณภาพร่วมกันระหว่างคนกับกล้วยไม้ จนถึงผลิดอกออกผล และสืบทอดพืชพรรณต่อๆ กันไปสู่ชนรุ่นหลัง ภายใต้สภาวะอันเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ซึ่งควรแก่ความภูมิใจในตัวเอง

จากหลักการเดียวกันกับสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อนำมาใช้กับพืชผลอื่นๆ ไม่ว่าจะใครจะปลูกข้าว ปลูกถั่ว ปลูกผักหรือปลูกพืชผลอื่นใด รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ แม้การปลูกบำรุง และการจัดการที่มุ่งให้ความสำคัญกับคนด้วยกันเอง เพื่อหวังวิถีทางที่เจริญยิ่งขึ้นด้วยคุณภาพอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน

มนุษย์ผู้มีหน้าที่ทำการเพาะปลูกและทำนุบำรุงจำเป็นต้องมีจิตใจอันสูงส่ง และมีสายตาที่สามารถมองทะลุลงไปถึงพื้นฐานจริงของทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งตนมีหน้าที่เกี่ยวข้อง และคงหนีไม่พ้นการมุ่งปลูกและทำนุบำรุง รากฐานจิตใจคนอันควรถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ส่วนการเพาะปลูกและทำนุบำรุงกล้วยไม้ แม้พืชอื่นใดซึ่งอยู่ในสวนหรือในไร่มาให้เจริญงอกงามขึ้นมาอย่างมีชีวิตชีวา ถ้าหากปรากฏขึ้นจากรากฐานคนอย่างชัดเจน ย่อมสามารถพัฒนาขึ้นมาได้ด้วยตัวของมันเองอย่างเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

ประการสุดท้าย ฉันเชื่อว่า บุคคลผู้มีภูมิปัญญาสามารถรู้ได้ลึกซึ้งถึงพื้นฐานจริงเท่านั้น ที่ควรหวังได้ว่า จะสามารถช่วยให้แต่ละคนบังเกิดความหวังซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายอย่างแท้จริงให้เชื่อมั่นได้

ฉันขออนุญาตหวนกลับไปพิจารณาสู่อัตชีวประวัติของตัวเองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหวังเรียนรู้สังขารและนำวิเคราะห์ให้เข้าถึงความจริง หลังจากชีวิตได้ดำเนินมาแล้ว ยิ่งนานวันเข้าก็ยิ่งทำให้รู้สึกได้ว่า ชีวิตนี้ยิ่งเรียนก็ยิ่งไม่มีวันจบสิ้น เพราะมีกระแสซึ่งปรากฏออกมาเป็นรูปแบบใหม่ๆ ต่อสายตาและใจ ขวนให้เกิดความรู้สึกทำทนายต่อการคิดการวิเคราะห์ที่อยู่เสมอ บางครั้งก็อาจรู้สึกท้อถอย แต่แล้วมันก็ค่อยๆ หายไป กลับกลายมาเป็นสิ่งเพิ่มพลังในการต่อสู้ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นไปอีก ในเมื่อมีคนที่ไม่เคยคาดหวังมาก่อนเดินเข้ามายืนเคียงใจคอยเป็นกำลังใจให้

ในมุขกลับ หากใครสักคนผู้ซึ่งยังคงมีชีวิตอยู่ เกิดความรู้สึกขึ้นมาจากใจตัวเองว่า ตนเป็นผู้เรียนจบแล้ว เป็นผู้รู้แล้วไม่ว่าเริ่มจากเรื่องใดก็ตาม จริงๆ แล้วเขาเองนั้นแหละเป็นผู้ปิดโอกาสตัวเองในการเรียนรู้ ซึ่งธรรมชาติได้มอบมาให้ไว้แก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ในเมื่อตัวเองก็ยังดำรงชีวิตอยู่แต่กลับปิดวิถีทางซึ่งควรจะนำความสนใจไปสู่สิ่งต่างๆ หากมองกลับมาสู่อีกด้านหนึ่ง ย่อมปิดกระแสดความสนใจในคุณค่าของตัวเอง อันถือเป็นพื้นฐานจริง ๆ ชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของคนลักษณะดังกล่าว จึงหาคุณค่าสาระอะไรเป็นแก่นสารไม่ได้มากนัก

วันหนึ่งในอดีตเมื่อไม่นานนัก มีบุคคลผู้หนึ่งมาหาฉันและเล่าให้ฟังว่า เขาได้บอกกับคนที่รู้จักกันว่า ต้องการมาพบฉันเพื่อปรึกษาปัญหาบางอย่างในการพัฒนางานซึ่งเขามีส่วนรับผิดชอบ โดยที่ตัวเองยังไม่อาจคิดและมองเห็นภาพในการแก้ไขปัญหานั้นให้มันใจได้มากนัก

สิ่งหนึ่งซึ่งสะท้อนภาพออกมาจากความรู้สึกของเพื่อนเขาผู้นั้นคือ การที่เพื่อนของเขากล่าวกับเขาว่า การไปพบกับอาจารย์ระพี สาคริก ก็คงได้เห็นแต่กล้วยไม้สวย ๆ เท่านั้น

ฉันจึงปรารถนาผู้ที่มาเล่าให้ฟังว่า จงอย่าถือเอาผลกระทบจากบุคคลมาเป็นอารมณ์ แต่ควรมองสวนทางกลับไปค้นหาความจริงให้ถึงเหตุซึ่งอยู่ในรากฐาน เพราะจะช่วยให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่อยู่ในส่วนลึกของจิตใจคน ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมความลุ่มลึกให้กับรากฐานจิตใจตัวเองได้มากยิ่งขึ้น

รูปลักษณะและความรู้สึกนึกคิดซึ่งมีผู้ระบายออกมาดังกล่าว มันไม่ใช่เป็นของใหม่สำหรับฉัน และถ้าหากไม่นำเอาพลังจิตในตัวเองซึ่งแต่ละคนก็มีข้อจำกัด ออกมาทุ่มเทลงไปทำให้เกิดผลกระทบทางอารมณ์ต่อบุคคลผู้เป็นเหตุแห่งปัญหา พลังซึ่งเป็นพื้นฐานจริงในตัวเอง ย่อมคงสภาพอยู่ได้อย่างเหมาะสมแก่การนำมาวิเคราะห์ค้นหาเหตุผล

ฉันมักถามตัวเองเพื่อการค้นหาคำตอบว่า เหตุใดบุคคลผู้ใดเชื่อว่ามีการศึกษาสูงเป็นจำนวนมากขึ้น จึงมีการมองคนด้วยกันจากความรู้สึกที่นำไปผูกติดไว้กับเงื่อนไขในด้านวัตถุ ?

ทุกครั้ง คำตอบซึ่งฉันได้รับมันเด่นชัดยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ว่า บุคคลผู้มองนั่นเองที่มีพื้นฐานจิตใจยึดติดอยู่กับวัตถุ เมื่อมีโอกาสได้พบและสัมผัสกับบุคคลอื่นซึ่งมีผลงานปรากฏออกมาในรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงทำให้เกิดภาพสะท้อนบนพื้นฐานเงื่อนไขดังกล่าว ทำให้นำเอาผลจากการปฏิบัติรูปลักษณะของสิ่งนั้นสิ่งโน้นมาผูกติดกันไว้จากความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง ยังมีโอกาสสัมผัสกับผลบ่อยครั้ง โดยที่ขาดการทบทวนตัวเอง ก็ยิ่งเกิดภาวะยึดติดเหนียวแน่นมากขึ้น

ฉันใช้วันเวลาเดินลุยกระแสในวงการกล้วยไม้ติดต่อกันเรื่อยมาอย่างใจจรดใจจ่อ แต่ก็ไม่มีสัมผัสกับวงการอื่น ๆ อย่างปราศจากกรอบกำหนดภายในหัวใจ ทำให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นว่า มันเป็นกระแสปัญหาซึ่งอยู่ในพื้นฐานสังคมทั่วไปอย่างสานถึงซึ่งกันและกันหมด แม้มองที่กล้วยไม้ ก็สามารรถสานความรู้ความเข้าใจไปถึงสัจธรรมของชีวิตคนทั่วไปได้อย่างชัดเจน

ฉันจึงไม่นำมาติดใจว่า สิ่งที่ได้ทำมาแล้วเปลี่ยนแปลงไปเป็นอะไรในอนาคต โดยที่ถือว่า ชีวิตนี้ได้เน้นที่การปฏิบัติ และกระทำอย่างดีที่สุดแล้ว แต่อีกด้านหนึ่งซึ่งได้รับผลกลับมา น่าจะเป็นสิ่งที่ไม่อาจแลกได้ด้วยเงินและวัตถุใดๆ ถ้าฉันยังคิดจะให้สิ่งใดก็ตามกับคนโน้นคนนั้น ย่อมแสดงว่าสิ่งซึ่งได้มายังไม่บริสุทธิ์จริง

บุคคลใดผู้ที่มีภาวะยึดติดปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจ ย่อมทำให้ชีวิตถูกอิทธิพลวัตถุทุกรูปแบบ ซึ่งนับวันก็ยิ่งหลากหลายมากขึ้น มีโอกาสจำกัดกรอบความคิดตัวเองเอาไว้ มิให้สามารถเห็นภาพความจริงของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

แม้ว่าจะจะเป็นบุคคลผู้ผ่านการศึกษาด้านการจัดการมาแล้วสูงมากแค่ไหนก็ตาม กระแสความคิดจะไม่มีการพัฒนาขึ้นมาบนรากฐานตนเองเพื่อหลุดพ้นจากอิทธิพลวัตถุ อันพียงนำสู่ภูมิปัญญาที่ยังรู้อย่างอื่นได้ อย่างลึกซึ้ง จึงไม่อาจทราบได้ว่า สิ่งซึ่งปรากฏหลากหลายอยู่ในกระแสชีวิตประจำวันนั้น ต่างก็มีรากฐานเป็นหนึ่งเดียวกันหมด

ดังนั้นผลงานจากคน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกล้วยไม้หรือเรื่องอื่นใด ต่างก็เปรียบเทียบได้ดูผลไม้แต่ละผล ซึ่งต่างก็มีรูปแบบอยู่บนพื้นฐานตัวเองอย่างอิสระ ซึ่งหากมองที่รูปแบบ บางครั้งเราก็เรียกกันว่า เป็นภาพปลายเหตุ ยิ่งหากภาพที่พบมีโอกาสสะท้อนให้เห็นถึงรากและโคนอย่างชัดเจนด้วย ถ้าตัวเองหลงติดอยู่ ณ ระดับใดก็ตาม ย่อมส่งผลเสียหายแก่คุณภาพจิตใจซึ่งควรมีโอกาสได้รับการพัฒนาไปสู่ความ

เจริญยิ่งขึ้นในอนาคต จึงใคร่ขอกล่าว้าว่า ความเจริญด้วยสติปัญญา ถือเป็นสิ่งประเสริฐสุดแล้ว สำหรับชีวิตเราแต่ละคน

การยกย่องบุคคลที่มีผลงานในด้านวัตถุอย่างปราศจากการรู้เหตุรู้ผล นับว่าเป็นพฤติกรรมที่แฝงเอาเงื่อนไขซึ่งมีพิษภัยทั้งแก่ตนเองและแก่บุคคลผู้ได้รับการยกย่องอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะมองเห็นได้แต่เพียงด้านดีด้านเดียวว่า เป็นกำลังใจให้กับบุคคลผู้ประกอบคุณงามความดีและเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่นได้กระทำตาม แต่อาจมีผลทำให้บุคคลผู้ได้รับการยกย่องเกิดสภาพลืมหืมตาขึ้น

บุคคลผู้มีความคิดดังกล่าว จะติดตามมาด้วยเงื่อนไขอีกสิ่งหนึ่งคือ สำคัญตัวเองว่า เป็นนักอะไรต่อมิอะไร ซึ่งแท้จริงแล้ว ก็คือการยึดติดรูปแบบจากสิ่งซึ่งตนมีโอกาสสัมผัสมาแล้ว ทำให้เกิดภาวะปิดกั้นภูมิปัญญาที่แท้จริง ของตัวเองไว้จนไม่อาจคิดและทำให้สิ่งซึ่งตนได้สร้างสมมาแล้ว รวมถึงทรัพยากรทั้งหลายอันล้วนเป็นสิ่งร่วมเกิดร่วมดำรงอยู่กับความจริงของชีวิตตัวเองอย่างเป็นธรรมชาติ ได้คงอยู่และอำนวยประโยชน์สุขให้กับตนและเพื่อนมนุษย์ได้อย่างมั่นคงตลอดไป

ในเมื่อแต่ละชีวิตแต่ละสิ่งที่ปรากฏอยู่ในโลก ต่างก็มีทั้งด้าน คุณค่า และ มูลค่าอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน การมองด้านที่มีคุณค่าและมีมูลค่าอย่างแยกออกจากกันเป็นเอกเทศ เป็นสิ่งทำให้มองเห็นภาพผิดเพี้ยนไปจากหลักธรรมชาติ เนื่องจากความมีมูลค่าเป็นการมองเห็นในด้านวัตถุ และโดยหลักความจริง วัตถุเป็นลิ่งอยู่บนรากฐานของรูปแบบย่อม ไม่มีตัวตนให้เชื่อมั่นได้อย่างจริงจัง จึงมีไว้เพื่อการใช้ประโยชน์ แล้วในที่สุดก็สูญสลายไปเท่านั้น

การมองเห็นภาพแต่เพียงว่า ความมีมูลค่าและความมีคุณค่าเป็นของคู่กัน และปรากฏอยู่ในสิ่งเดียวกัน ควรถือว่ายังไม่ลึกซึ้งถึงความจริงที่เดียวนัก จึงจำเป็นต้องมองสู่ ดุลที่เหมาะสมระหว่างกันและกัน กับมองด้วยว่าอะไรควรเป็นพื้นฐานของอะไร เพื่อใช้หลักนี้เป็นฐานการมองสิ่งทั้งหลายซึ่งมีการหมุนวนร่วมกันเป็นวัฏจักร ซึ่งแต่ละคนพึงต้องเกี่ยวข้อง เพื่อแสวงหาความรู้ โดยถือความเป็นผู้รู้ที่เข้าถึงความจริง จึงจะช่วยให้บังเกิดผลดีในระยะยาว

เมื่อกาลเวลาและสภาพแวดล้อมรอบกายรอบใจของชีวิตแต่ละคน รวมถึงสรรพสิ่งทั้งหลาย มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีรากฐานอยู่ในที่ตัวเอง กับมีเหตุมีผลเชื่อมโยงถึงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งรวมกันเป็นบรรยากาศทั่วไป ความเหมาะสมระหว่างคุณค่ากับมูลค่าของสิ่งต่าง ๆ จึงย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย

จึงควรมุ่งมั่นรักษาและปรับสภาวะ ณ แต่ละจุดให้อยู่บนพื้นฐานตัวเองอย่างสมเหตุสมผล เพื่อจะได้สามารถเอื้ออำนวยให้ชีวิตหรือสิ่งนั้น ๆ เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างราบรื่น อีกทั้งทำหน้าที่เป็นชีวิตหนึ่งหรือสิ่งหนึ่งได้อย่างมีความหมาย ทั้งแก่ตนเองและแก่สังคมร่วมกัน

จากหลักความจริงที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ฉันทมองเห็นภาพอย่างรวมๆ โดยที่พยายามไม่นำเอาจิตใจไปยึดติดอยู่ ณ มุมใดมุมหนึ่ง ได้สะท้อนภาพให้ตนเห็นว่า น่าจะเป็นพื้นฐานแท้ที่ ทำให้ไม่วกกล้วยไม้หรือพืชผลใด ไม่ว่าจะเป็นศาสตร์แขนงเกษตร วิศวกรรม แพทย์ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจหรืออื่นใด แม้ชีวิตซึ่งมีความหลากหลายด้วยรูปลักษณะและความคิดเห็น หากมีโอกาสพัฒนาขึ้นมาจากธรรมชาติของรากฐานตัวเอง ให้สามารถบังเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแล้ว ย่อมสามารถร่วมพัฒนาสังคมและโลกให้มุ่งสู่สันติสุขได้เสมอ ไม่ว่าชีวิตนั้นจะมีสภาพอย่างไรและยืนอยู่ ณ จุดใดของโลกก็ตาม

แนวโน้มความเป็นไปได้ในเรื่องนี้ จะบังเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมนุษย์ซึ่งเป็นชีวิตที่มีจิตวิญญาณและพลังความคิด มุ่งมั่นศึกษาวิเคราะห์เพื่อรู้ถึงความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานตนเอง อันถือเป็นหลักในการนำ

สู่การเรียนรู้ความจริงซึ่งปรากฏอยู่ในชีวิตอื่นสิ่งอื่น รวมทั้งทำหน้าที่อย่างดีที่สุด โดยที่ไม่ลืมไปว่า กาลเวลาเป็นสิ่งที่เปิดโอกาสให้ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างอิสระ

หากขณะใดผลของตัวขาดสติ ยึดติดเอาความเป็นไปได้-เป็นไปไม่ได้ มาใช้เป็นเครื่องมือฉกฉวยโอกาส แทนการมั่นคงอยู่กับเหตุและผลบนพื้นฐานธรรมชาติ ย่อมมีโอกาสทำให้ตัวเองหลุดไปจากการทำหน้าที่ของความเป็นคน ตราบนั้นก็สมควรแล้วที่ธรรมชาติจะลงโทษ ทำให้ต้องประสบกับภาวะล้มเหลวในการดำเนินชีวิต ซึ่งกว่าจะรู้สึกได้ย่อมไม่มีโอกาสที่จะคิดแก้ตัวใด ๆ อีก

แท้จริงแล้ว กลัวภัยไม่กับชีวิตมนุษย์ ก็เป็นเพียงรูปลักษณะหนึ่งของพฤติกรรมซึ่งเกิดจากรากฐานจิตใจของมนุษย์เอง

ผู้รู้สึกซึ่งถึงสิ่งนี้ หากมุ่งพัฒนาความหลากหลาย ผลจากการปฏิบัติย่อมทำให้ความคิดหวนกลับมาสู่ความเป็นหนึ่งซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง จึงมีผลช่วยให้ทุกชีวิตและทุกสิ่งมีโอกาสบังเกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

โฉนดเลขมนุษย์ผู้คิดว่าตัวเองมีความรู้ความสามารถ จะไม่อาจทำให้สิ่งซึ่งมีรูปลักษณะอื่น ๆ ที่ผิดแผกไปจากกล้วยไม้ ให้บังเกิดประโยชน์ตอบสนองเช่นเดียวกันกับสิ่งซึ่งปรากฏผลจากเรื่องกล้วยไม้ ซึ่งฉณ โอกาสที่น่าจะหมายถึง การรู้และเข้าถึงสัจธรรมของชีวิตคนซึ่งดำรงอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความหลากหลายของทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อหวนกลับมามองเห็นความเป็นหนึ่งภายในรากฐานตนเอง

จากประสบการณ์เท่าที่วิถีชีวิตฉันได้ผ่านพ้นมาแล้ว มันค่อย ๆ ทำให้เห็นภาพของจริงเด่นชัดยิ่งขึ้นเป็นลำดับว่า ไม่เพียงดอกกล้วยไม้ซึ่งปรากฏอยู่ในด้านที่มีความหลากหลาย จะมุ่งไปสู่ภาวะดับสูญที่ละดอกตามลำดับของอำนาจสัจธรรมเท่านั้น แม้วงการกล้วยไม้ไทยซึ่งตนเองได้นำเอาอุดมการณ์ที่ใช้มนุษยธรรมเป็นเป้าหมาย เพื่อหวังสานดีสุขแก่มวลมนุษยชาติอย่างปราศจากเชื้อชาติและชนชั้น

แม้ว่าผู้มีสายตาสีลุ่มลึกและไกลพอ จะเห็นว่าเป็นไปตามนี้หรือไม่ โดยมีอีกด้านหนึ่งซึ่งเริ่มต้นเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ว่า ความสำเร็จที่แท้จริงหาใช่เป็นสิ่งปรากฏตามทิศทางดังกล่าวแล้วไม่ หากกลับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในในรากฐานความรู้สึกของตนโดยแท้

ดังนั้นวิถีชีวิตของคุณใดได้เวียนมาถึงจุดเริ่มต้นเดินทางกระแส ย่อมมองเห็นเป้าหมายดังกล่าวได้ไม่เร็วก็ช้า และนี่คือภาพของดอกกล้วยไม้ซึ่งมีอยู่เพียงดอกเดียว อันมีหน้าที่เชื่อมโยงอย่างเป็นธรรมชาติให้มนุษย์สามารถมองมนุษย์ด้วยกันเองเห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน อย่างไม่มีกรอบใด ๆ มาปิดกั้น

ชีวิตคนเราเมื่อเกิดมาแล้ว ควรมุ่งใช้เวลาและโอกาสลงมือปฏิบัติในสิ่งซึ่งตนเองมีความรักและสนใจ โดยให้ความรักเพื่อนมนุษย์เป็นอันดับแรก กับอีกด้านหนึ่งควรมุ่งเรียนรู้ธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์ แทนการมุ่งใช้อำนาจจำกัดการกระทำ ซึ่งบนวิถีทางอันเป็นสัจธรรมนี้เอง ย่อมนำไปสู่ความเป็นผู้หยั่งรู้เหตุผลได้อย่างลึกซึ้งยิ่ง

กับอีกด้านหนึ่ง ความรู้สึกหวั่นไหวท้อแท้ย่อมได้รับการปรับเปลี่ยนตัวเอง มาเป็นความอดทนแข็งแกร่งยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้และทั้งนั้น ย่อมทำให้ชีวิตตนเองเข้าถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น ดังนั้นหากวิถีชีวิตบุคคลใดมาถึงจุดที่ตนสามารถมองเห็นทางกระแสอย่างเป็นธรรมชาติได้ ย่อมเห็นว่าแต่ละคนมีโอกาสรู้และเข้าถึงความจริงได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเรื่องใดซึ่งตนมุ่งมั่นปฏิบัติโดยไม่นำเหตุอื่นมาอ้าง

ควรมองเห็นว่า เหตุที่แท้จริงของทุกสิ่งทุกอย่าง อยู่ในตัวเองนั่นเอง จึงใคร่ขออนุญาต
ฝากไว้ ณ โอกาสนี้ว่า หากมุ่งเรียนรู้ธรรมอันดีเป็นพื้นฐานจริงของชีวิตตนเอง ไม่ว่าจะทำอะไร
ถ้าเกิดจากจิตวิญญาณจริงและมั่นคงอยู่ได้ตลอดไป ย่อมรู้และเข้าถึงความจริงของชีวิตอื่นสิ่งอื่นได้
อย่างเป็นธรรมชาติ ช่วยให้ตนพบความสุข อันดีได้ว่าเป็นผลสำเร็จแห่งชีวิตที่เป็นอมตะ.

5 มกราคม 2537

18 พฤษภาคม 2543 (ฉบับแก้ไขปรับปรุง)